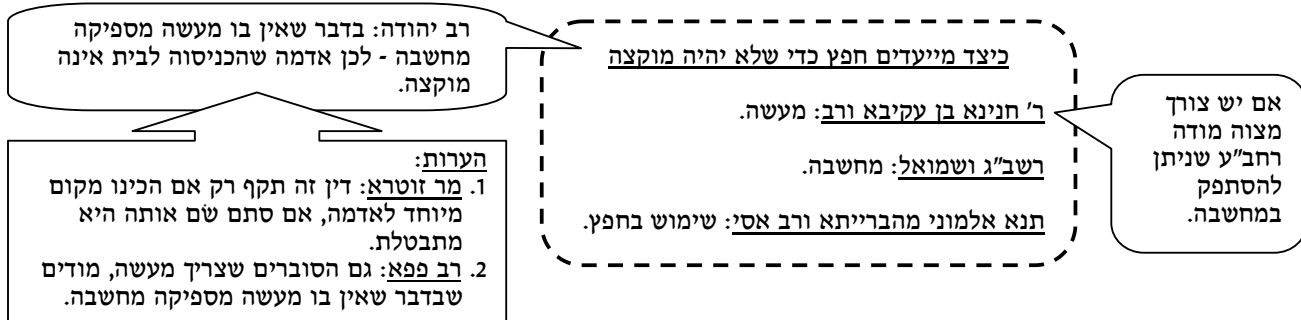

שבת נ. (מול תוס' ד"ה 'ורב') עד נא. (המשנה)

ביאורי מושגים
 ייפוי אדם את עצמו - רש"י מסביר שדין זה קיים משום:
 1. האדם נברא בצלם א-לוהים ולכן ייפוי האדם הוא ייפוי של צלם הבורא.
 2. הרוואה בריאות נאות מברך - מכאן שהיפוי הוא חלק מהבריאה ולכן יש מקום להשתתף עם הבורא בדבר זה.
 המאירי מסביר שחשוב שת"ח ייראה טוב משום כבוד התורה.
 הרמב"ם מסביר שדין זה נאמר לגבי ההכנות לתפילת השחר.

מקבץ הלכות בענייני רחיצה

1. עפר העשוי מכתישת לבינה, פסולת של שומשומין, אבקת פלפל, ותערובת שאחוז האהל (שורש של עשב כלשהו) שבה לא עולה על 50% - לרוב אינם משירים שערות ולכן מותר לחפוף בהם שערות.

2. רב ששת אסר לבקע זיתים כדי לרחוץ את הפנים במים היוצאים מהם - משום הפסד אוכל.

3. מר זוטרא: אין לרחוץ בתכשירי רחצה - משום 'לא ילבש גבר שמלת אישה'.
 אמימר ורב אשי: מותר ואף חובה לעשות זאת משום 'כל פעל ה' למענהו' - יש חובה ערכית לייפות את העולם שלנו.

זהו הסבר רוב הראשונים. רש"י הבין שמדובר בביקוע הממתק את מרירות הזית.

ציטוט מהמשנה

הנוטל סיר הטמון בגיזות צמר:
שלב א': יטול את המכסה והגיזות יצאו מעצמם.
שלב ב': ר"א: יטה את הסיר ויטול ממנו את האוכל מבלי להוציא את הסיר.
תכמים: יטול את הסיר ויחזירו.

רב: המחלוקת היא רק כשהחור קיים.
 אם החור התקלקל כולם מודים שאסור
 להחזיר כיוון שהוא מזיז מוקצה.

כשהחור נשאר אוסר ר"א מחשש
 שגם כשהחור יסתם האדם יבוא
 להחזיר.

דחיה: המשנה בכלאים קובעת:

אדם הטומן ירק בקרקע כדי
 לשומו - מותר להוציאו בשבת.

מכאן שמוותר להוציא מהקרקע גם אם
 תוך כדי השליפה יוצא גם עפר.

רב הונא: צמח נוי ריחני שנשלף ממקומו והוחזר - מותר ליטלו
 בשבת ממקומו ואין חשש של טלטול מוקצה.

שמואל: סכין שהוציאה מהקיר ותקעה מחדש - מותר לשולפה
 מהקיר בשבת ואין חשש של איסור מוקצה (יש אומרים שהחשש
 המדובר הוא של איסור בונה).

שבת נא. (המשנה) עד נב. (שד מעל החרב של הר"נ גאון)

ביאורי מושגים

שני איסורים נאמרו בענייני בהמה בשבת:
 איסור מחמר - כל מקרה שבו הבהמה עושה פעולה בהנהגתו של הבעלים.
 איסור שביתת בהמה - כל איסור שהבהמה עושה בשבת.
רש"י: שני האיסורים הללו הן אותו איסור האסור בלאו. **תוספות:** מחמר הוא איסור לאו, שביתת בהמה בעשה.
 דברים שהבהמה עושה להנאתה כמו תלישת עשבים לאכילה - מותרים גם אם יש בהם חילול שבת.
הוצאת בהמה בשבת:
 עקרונית לבהמה מותר לצאת בשבת עם דברים השומרים עליה שלא תברח או שלא תינזק. (רש"י ותוס' נחלקו האם מותר לה לצאת בדברים המייפים אותה).
 גם בדברים שעקרונית מותרים אולם יש חשש שהם יפלו ויבואו לטלטלם בשבת, גזרו חכמים לאסור אותם.

המשנה

כלי שהוטמן בערב שבת ונתגלה - מותר לכסותו שוב בשבת.
 מותר להטמין בשבת כדי לשמור על הקור.

שמואל: גם דבר שרגילים להטמינו לשם צינון - מותר להטמינו לצינון בשבת.

בתחילה אסר רבי הטמנת צינון. אחרי ששמע את פסקו של ר' ישמעאל, שינה רבי את הפסק והתיר.

קולות בדין הטמנה

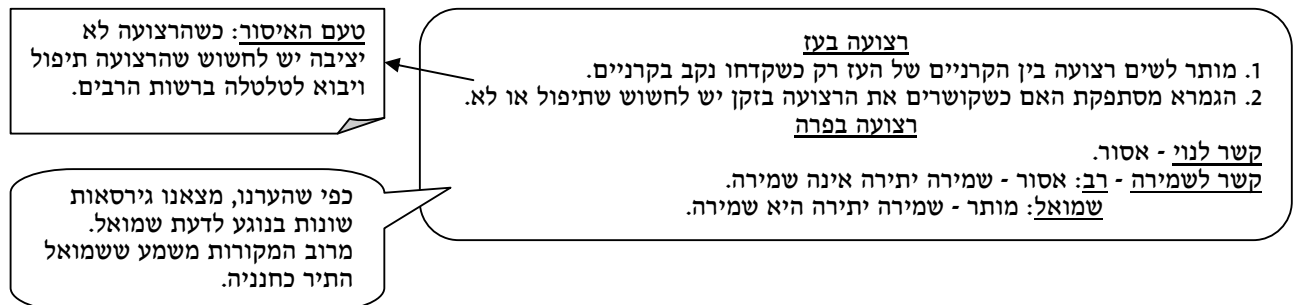
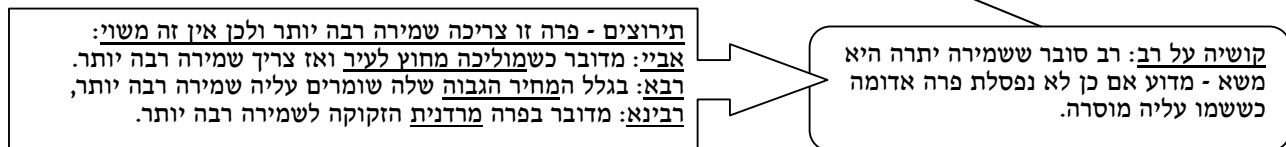
1. **ת"ק:** מותר להוסיף כיסוי לחפץ מוטמן. **רשב"ג:** מותר גם להחליף את הכיסוי.
2. אם פינה מים חמים מהכלי שבו הם בושלו לכלי אחר - מותר להטמינם.
3. מותר להניח כלי חם על גבי כלי חם אחר ובתנאי שהדבר רק שומר על החום ולא מחמם.

תוספות: רשב"ג חולק על ת"ק.
רבנו יונה: רשב"ג מסביר את ת"ק.

הלכות שונות

1. אדם חשוב צריך להזהר בהנהגותיו גם כשיש להן בסיס בהלכה. עליו להיות מודע להשלכות של מעשיו על הסובבים אותו.
2. אסור לרסק שלג או קוביות קרח בידיים (משום 'הולדה'), מותר להניחם בכוס עם מים ולתת להם לימס מעצמם.

פרק חמישי - במה בהמה יוצאת

שבת נב. (שד מעל החרב של ר"נ גאון) עד נג: (ש3 ברחבות)

ביאורי מושגים

קבלת טומאה - כדי שחפץ יקבל טומאה עליו להיות חלק מהאדם ועולמו. כדי להיות חלק מהאדם ועולמו על החפץ לענות על שתי הגדרות: א. שהוא אינו חלק מעולם הטבע - בניגוד לבהמה, פרי המחובר לעץ, או כלי מאבן. ב. שהוא משמש את האדם בניגוד לדברים שאינם משמשים את האדם כלל או שמשמשים בהמה או כלים.

למה משמש הקולר שרק מונח:
רש"י: ליופי.
תוס': לשמירה בשעת חרום.

הגמרא מספרת ש: רב הונא הקל למעשה לצאת בקולר שרק מונח. הגמרת מדייקת ש: רבי הקל לצאת בקולר שרק מונח.

האם מותר לצאת בקולר כשהוא לא משמש לשמירה אלא רק מונח:
רב הונא: מותר, שמואל: אסור.

ציטוט מהמשנה

כל בע"ח שרגיל לצאת בקולר יוצא בקולר ונמשך בקולר.

ציטוט מהמשנה

כל בע"ח שרגיל לצאת בקולר מזין עליו ומטבילין אותו בקולר.

מדוע הטבעת מקבלת טומאה הרי תכשיטי בהמה אינם מקבלים טומאה:
ר' יצחק: מדובר בטבעת שלפני ששימשה את הבהמה היא שימשה כתכשיט לאדם.
רב יוסף: הטבעת משמשת את האדם להנהגת הבהמה.

מדוע אין חציצה כשמטבילים את הטבעת כשהיא מחוברת:
ר' אמי: מדובר כשהאדם הרחיב את הטבעת.
הברייתא: מראש כשהכינו את הטבעת היא היתה חלולה ורחבה.

הו"א: לכאורה ר' אמי סובר שהטבעת מקבלת טומאה כיוון שהיא משמשת להנהגת הבהמה. שהרי אם הוא היה סבור שמדובר בטבעת ששימשה כתכשיט לאדם הרי שהרחבת הטבעת ביטלה את הגדרתה הקדומה כתכשיט של אדם ולכן היא אינה אמורה לקבל טומאה.

דחיה: אמנם מעשה מבטל תיפקוד קודם אבל ר' יהודה סובר שדין זה לא נאמר במעשה של תיקון. לכן הרחבת הטבעת לא ביטלה את הגדרתה הקדומה.

ההבדל בין מחט למחט:

לעניין שבת:
היוצא במחט שאינה נקובה - חייב חטאת.
במחט נקובה - פטורה מחטאת.

לעניין טומאה:
מחט שבורה או חלודה - לא מקבלת טומאה.
מחט שלא נגמרה מלאכתה - לא מקבלת טומאה.
מחט שלמה ותקינה שנגמרה מלאכתה - מקבלת טומאה.

ההבדל בין טבעת לטבעת:

לעניין שבת:
היוצאת בטבעת עם חותם - חייבת חטאת.
טבעת בלי חותם - פטורה מחטאת.

לעניין טומאה:
טבעת בהמה, שאר כלים - לא מקבלת טומאה.
טבעת המשמשת לקשור את בגדיו של האדם - לא מקבלת טומאה.
טבעת העשויה מאבנים - לא מקבלת טומאה.
טבעת ממתכת המשמשת את גופו של האדם - מקבלת טומאה.

משנה

שמואל: מותר לצאת במרדעת (שמיכה) על החמור בתנאי שהשרוה מע"ש.

בברייתא מובאת מח' לגבי אוכף:
ת"ק: אסור.
רשב"ג: אם קשורה מע"ש מותר.

חמור יוצא בשמיכה על גבו בתנאי שהיא קשורה, כבשים יוצאים לבובים, כבשות יוצאות עם בגד השומר על צימרן (=כבונות), עז יוצאת עם קשר על הדד שלה.
ר' יוסי: הכל אסור חוץ מכבשות כבונות.
ר' יהודה: עז יוצאת כשהיא קשורה בדבר העוצר את החלב אבל לא כשהיא קשורה בדבר המונע את טטוף החלב על הרצפה.

טיפול בבע"ח בשבת

נתינת מרדעת - דבר שהוא משום צער - מותר לפי כולם.

תליית טרסקל (כלי עם אוכל) - דבר שהוא לתענוג הבהמה - רב: מותר, שמואל ור' יוחנן: אסור.

נטילת אוכף - סתמא דגמרא: אמנם יש בכך צער אבל ניתן ליטלו בלי שימוש בידים - לכן לפי כולם אסור.

רב פפא: יש בכך צער מועט לבהמה - לכן דין זה זהה לטרסקל (רב: מותר, שמואל ור' י: אסור).

שלוש ברייתות הדנות בנושא

1. ברייתא המתירה לתלות טרסקל לסייחים קטנים - אין מכאן ראייה שתענוג הבהמה מותר כיוון שמדובר בסייחים הזקוקים לטרסקל להצלה ולא לפינוק.

2. ברייתא האוסרת לשטוף פצע של בהמה - לא ברור לאיזה פצע הברייתא מתייחסת: לפצע מדמם ואז היא אוסרת גם דבר שהוא משום צער (בניגוד לכל האמוראים!), או לפצע שהגליד ואז הברייתא אוסרת רק דברים שהם משום תענוג (בניגוד לרב וכמו שמואל ור' יוחנן).

3. ברייתא האוסרת לטבול במים בהמה שהתחממה - אין מכאן ראייה שצער הבהמה אסור. ייתכן שהאיסור כאן הוא משום רפואה (שחיקת סממנין).

חז"ל אסרו מעשי רפואה בשבת משום חשש שיבואו לשחוק סממנין כדי להכין תרופה:

1. גזרה זו לא קיימת במקום שבו המעשה אינו רפואי מובהק - כמו טבילת אדם במים שיכולה להיות גם סתם לקירור.

2. הגמרא דנה בשאלה האם גם בבהמה אסרו רפואה. רב נחמן בר יצחק טוען שזו מחלוקת תנאים. רבא פוסק כר' יאשיה שמתיר.

יציאה בקמיע בשבת

מותר לצאת בקמיע רק אם הוא הוחזק כבר להועיל (הצליח שלוש פעמים). בעניין זה יש הבדל בין קמע אדם לקמע בהמה. קמע שהוחזק להועיל לאדם אינו נחשב מוחזק לבהמה עד שיועיל שלוש פעמים לבהמה.

שבת נג: (ש3 ברחבות) עד נד: (ש6 מהסוף)

ביאורי מושגים
כלאים - בכלאי בגדים יש שני איסורים - העלאה ולבישה.
 אסור ללבוש בגד מצמר יחד עם בגד פשתן (גם אם הם לא מחוברים).
 אסור להעלות על הגוף בגד שעטנז - בגד המורכב מצמר ופשתן.
 בנוסף לכך יש גם את דין כלאי בהמה וכלאי זרעים.

יישוב הסתירה
רב יהודה: כשהכיס מהודק - מותר, כשהוא רפוי ויכול ליפול - אסור.
רב יוסף (א): זוהי מח' תנאים, ת"ק במשנתנו מתיר, ר' יוסי אוסר.
רב יוסף (ב): הברייתות הן לפי שיטת ר' יהודה. ר' יהודה מחלק בין כיסוי מותר המונע את יציאת החלב, לבין כיסוי אסור השומר על החלב שלא יפול לרצפה.

סתירה בין ברייתות

ברייתא א': אסור לעיזים לצאת עם כיס על העטינים שלהם.
ברייתא ב': מותר לעיזים לצאת עם כיס על העטינים שלהם.

לבובים: רב הונא: קשורים אחד לשני.
עולא: עור הקשור במקום הלב.
 רב נחמן בר יצחק: קשר ליד אבר הזיכרות.
שחוזות: הזנב קשור למעלה כדי לגלות את ערוותן.
כבולות: הזנב קשור למטה כדי לכסות את ערוותן.
כבונות: עטופות כדי לשמור על צימרן.

ציטוט מהמשנה

כבשים יוצאים לבובים.
כבשות יוצאות שחוזות, כבולות, וכבונות.

ציטוט מהמשנה

ת"ק: מותר לעז לצאת עם קשר על הדד שלה מכל סוג.
ר' יוסי: עז אינה יוצאת עם שום סוג של קשר.
ר' יהודה: עז יוצאת כשהיא קשורה בדבר העוצר את החלב אבל אינה יוצאת כשהיא קשורה בדבר המונע את טפטוף החלב על הרצפה.

ר' יוחנן: הלכה כת"ק.
שמואל: הלכה כר' יוסי.
רב: הלכה כר' יהודה.

משנה

גמל לא יצא במטוטלת, עקוד, או רגול.
 וכך שאר הבהמות.
 אסור לקשור גמלים זה בזה ולהובילם דרך הראשון.
 מותר להכניס את החבלים לידו ולמשוך - ובתנאי שלא יכרוך אותם.

טעם האיסור - כשקושר כך זה נראה כאילו הוא הולך לשוק.

מחשש כלאים (האיסור הוא רק כשקושרם).

מטוטלת - ואם קשרה גם בזנבו ובחוטרתו או רק בשלייתה - מותר.
עקוד - לא ברור האם זה קשירת יד לרגל או יד ליד או יד ליד ורגל לרגל.
רגול - קשירת שני הפרקים שביד אחד אל השני.

ברייתא: החבל המשתלשל צריך להיות במרחק של לפחות טפח מהקרע.
שמואל: אסור להוציא מידו יותר מטפח מהחבל.
 (עקרונית מותר 2 טפחים אולם הורו לאנשים שיעור קטן יותר).

משנה

הטעם לאיסורים הללו:
פעמון - נראה כמוליכו לשוק.
מרדעת שנקשרה רק בשבת - משום שזהו משאוי.
רצועה של הפרה - משום שזהו משאוי.
כל שאר הדברים המנויים במשנה: מחשש שיפלו ויבוא לטלטלם 4 אמות ברה"ר.

חמור לא יוצא במרדעת שאינה קשורה. ולא בפעמון (אפילו אם הוא פקוק). ולא בסולם שבצוארו קרשים שמצמידים לצוארו כדי שלא יחכך מכה שיש לו בגוף. ולא ברצועה שברגלו רצועה המונעת את חיכוך הרגלים זו בזו.

התרנגולים לא יוצאים בחוטים המהווים סימן היכר. ולא ברצועה כדי שלא ישברו כלים בהליכתם.

הכבשים לא יוצאים בעגלה הקשורה מאחורי זנבו למנוע את חיכוך הזנב בקרקע.

הכבשות לא יוצאות חנונות

רב אחא ב"ע: צמר גפן ספוג בשמן שמניחים על ראשה אחרי הגז.
רב פפא ב"ש: צמר גפן ספוג בשמן שמניחים עליה בזמן הלידה.
רב הונא ושמעון הנזיר: קיסם ששמים באפה כדי שתתעטש ויעופו התולעים מראשה.

העגל לא יוצא בגימון עול קטן המרגילו לעול גדול.

פרה לא יוצאת בעור הקופד השומר על דדיה כדי שלא יינקו ממנה עלוקות. ולא ברצועה שבין קרניה לפי שמואל רק אם היא לנוי, לפי רב גם אם היא לשמירה. פרתו של ר' אלעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שלא לרצון חכמים.

פרה זו לא היתה של ר' אלעזר אלא של שכנתו ומתוך שלא מיחה בה נקראה על שמו!

שבת נד: (ש6 מהסוף) עד נו: (סוף הפרק)

מיתה בלא חטא

רב אמי: אין מיתה בלא חטא

דברי רב אמי נדחן - אנו מוצאים שתי ברייתות המונות אנשים שמתו בלא חטא:
ברייתא א':
משה ואהרן מתו בלא חטא.
ברייתא ב':
בנימין - בנו של יעקב אבינו.
עמרם - אביו של משה רבנו.
ישי - אביו של דוד המלך.
וכלאב - בנו של דוד המלך.
מתו בלא חטא אלא אך ורק בגלל החטא של עץ הדעת.

חומרתו של מי שאינו מוחה

1. כל הבטחותיו הטובות של הבורא אינם מתבטלות חוץ מההבטחות למי שיכל למחות ולא מחה.
2. תחילת החורבן התחילה בצדיקים שיכול למחות ולא מחה (התחילו בלויים המשוררים).
3. גם תלמיד חייב למחות ברבו - כך אנו מוצאים בר' יהודה שמחה ברבו שמואל.
4. גם מי שחושב שאין טעם במחאתו - חייב למחות.

רב: רק פנחס לא חטא, חפני אחיו חטא.

דעות נוספות על חטא בני שמואל

ר' מאיר: ביקשו את המעשר, ומנעו מהלויים העניים מלקבלו.

ר' יהודה: השקיעו כסף בעסקים מסוימים ולא נמנעו מלדון אותם אחר כך.

ר' עקיבא: לקחו יותר מעשירית.

ר' יוסי: לקחו בכח את המתנות.

דוד המלך

חטא בת שבע
דוד לא נענש על הריגת אוריה כיוון שאוריה היה מורד מלכות (סירב למצות דוד לישון בביתו - תוס').

חטא לשון הרע
רב (1): דוד קיבל לשון הרע על מפיבושת.
שמואל, רב (2): דוד לא קיבל לשון הרע על מפיבושת.

ר' יונתן: אנשי התנ"ך הללו לא חטאו

ראובן - הוא לא שכב את בלהה אלא רק החליף את המיטות של אביו יעקב.

בני עלי - לא שכבו את הנשים שבאו למקדש אלא עיכבו את קרבנותיהם שעיקבום מלחזור לבעליהם.

בני שמואל - לא לקחו שוחד אלא נמנעו מלהסתובב בתוך העם ונשארו בבתיהם.

דוד המלך - לא בא על בת שבע אלא רק אחרי שקיבלה גט מבעלה.

שלמה המלך - לא עבד עבודה זרה אלא לא מחה בנשותיו שעבדו ע"ז.

יאשיה המלך - לא חטא. חזרתו בתשובה היתה בדינים שדן בטעות מגיל 8 עד גיל 18.
יאשיה החזיר מכיסו הפרטי את כל החיובים שחייב באותם דינים.

בשעה ש...

בשעה שאמר דוד 'ציבא ומפיבושת יחלקו את השדה' - יצאה בת קול ואמרה 'רחבעם וירבעם יחלקו את המלוכה'.

בשעה שנשא שלמה את בת פרעה (שהכניסה לו ע"ז) - ירד גבריאיל ונעץ קנה בים וממנו התפתחה רומא.

בשעה שהציב ירבעם את עגלי הזהב - נבנה על אותו שרטון (שמימי שלמה) צריף שממנו נבנתה אטליה.